

Nuorisovaltuuston aloite maksuttomista kuukautissuojista

Khall 07.05.2024 § 91

Valmistelija Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana, p. 044 7255 222.

Kuhmon kaupungin nuorisovaltuusto on jättänyt kaupungin hallitukselle aloitteen maksuttomista kuukautissuojista kuhmolaisille alle 18-vuotiaille perusopetuksen ja toisen asteen opiskelijoille.

Nuorisovaltuuston mielestä maksuttomat kuukautissuojat olisivat luonnollinen jatkumo maksuttoman ehkäisyn kokeilulle. Aloitteen mukaan mm. Helsingissä, Kajaanissa, Hämeenlinnassa ja Nurmeksessa jaetaan maksuttomia kuukautissuojia kokeilupohjalla.

Perusteluissa nuorisovaltuusto nostaa esille kuukautisköyhyyden, joka koskee monia menstruoivia ihmisiä Suomessa. Kuukautissuojiin kuluva rahasumma voi syödä nuorelta ison osan kuukauden budjetista. Myös köyhyysrajan alapuolella oleville perheille kuukautissuojiin kuluva raha voi olla merkittävä rahasumma. Kenenkään ei pitäisi joutua valitsemaan, käyttääkö rahansa ruokaan vai kuukautissuojiin. Jokaisella nuorella tulee olla oikeus valita itse, minkälaisia kuukautistuotteita käyttää. Suojien tulee olla helposti nuorten saatavilla, esimerkiksi kouluilla ja terveydenhoitopalvelujen yksiköissä.

Nuorisovaltuusto toteutti aihetta koskeva kyselyn ajalla 18. – 31.3.2024, jossa vastauksia tuli 42. Kyselyn vastausten perusteella 16,6 % ei ole varaa hankkia kuukautissuojia ja 88,1 % hakisi maksuttomat kuukautissuojat kouluterveydenhoitajalta.

Kuhmon nuorisovaltuusto vaatii, että Kuhmon kaupunki aloittaa kokeilujakson, jonka aikana nuorille tarjotaan maksuttomia kuukautissuojia.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää saattaa aloitteen valmisteltavaksi hyvinvointiaktivaattorille / hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnalle.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

HyvSivva 13.06.2024 § 73

730/00.02.08/2023

Valmistelija Hyvinvointiaktivaattori Riikka Kähkönen, riikka.kahkonen@kuhmo.fi

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 7.5.2024 §:ssä 91 päättänyt, että nuorisovaltuuston kaupunginhallitukselle jättämä aloite maksuttomista kuukautissuojista kuhmolaisille alle 18-vuotiaille perusopetuksen ja toisen asteen opiskelijoille annetaan hyvinvointiaktivaattorin / hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnan valmisteltavaksi.

Kuukautisköyhyydessä viitataan tilanteeseen, jossa terveystieteiden ja tamponien osto voi lohkaista suuren osan viikon käyttövaroista, varsinkin, jos samassa taloudessa asuu useampi nainen. Plan International Suomen kyselytutkimus vuodelta 2023 osoittaa, että joka kolmas suomalainen tinkii kuukautissuojien laadusta ja käyttää suoja suositusaikoja pidempään. 15–24-vuotiaiden ikäryhmästä 22 % kyselyyn vastanneista ilmoitti, että heillä on ollut silloin tällöin tai usein vaikeuksia saada rahat riittämään kuukautissuojiiin. 5 % kyselyyn vastanneista kertoi, että ovat joutuneet jäämään pois koulusta tai töistä, koska rahat eivät riitä kuukautissuojiiin.

Ilmaisten kuukautissuojien jakaminen nuorille vähentää mahdollisesti kuukautisköyhyyttä ja koulupoissaoloja. Kuukautissuojien käyttö ja niiden riittävä vaihtaminen puhtaisiin, sekä riittävä intiimihygienia kuukautisten aikana, edistää terveyttä sekä vahvistaa psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Yleisten arvioiden mukaan kuukautissiteitä tai -tamponia tarvitaan noin kaksi pakkausta kuukaudessa. Kuukuppeja on kahta eri kokoa ja samaa kuppia voi käyttää useamman vuoden ajan.

Kuukuppien hinnat vaihtelevat valmistajasta riippuen 16–40 € välillä, tamponit 3–5 €/paketti, siteet 2–5 €/paketti. Keskimääräisen arvion mukaan, muiden kuin kuukuppien käyttäjien, kuukautissuojien kuukausikustannus on 5–10 €/hiö.

Kuukautiset alkavat tavallisesti 10–16-vuotiaana. Kuhmon yhtenäiskoulun tyttöoppilaita tässä ikäryhmässä on tämänhetkellä oppilasmäärällä 201 ja lukiossa 45. Mikäli he kaikki käyttäisivät muuta kuukautissuojaa kuin kuukuppia, maksuttomien kuukautissuojien kustannus vuositasolla kauppojen markkinahinnalla olisi 15 000–30 000 € riippuen valitsisivatko he käyttöönsä tamponit vai siteet, ja millä hinnalla kilpailutuksen tuloksena kuukautissuojia saataisiin Kuhmon kaupungin tarjoamana maksuttomaan käyttöön. Kuukuppien käyttö alentaisi vuosikustannusta.

Nuorisovaltuuston kyselyn mukaan 88 % nuorista valitsisi maksuttoman kuukautissuojavaihtoehdon. Tällöin kustannus olisi kauppojen markkinahinnalla 13 200–26 400 €/vuosi. Noin 17 % nuorista oli kyselyssä ilmoittanut, ettei heillä ole varaa hankkia kuukautissuojia. Vähävaraisille nuorille maksuttomasti tarjottavat kuukautissuojat maksaisivat kauppojen markkinahinnalla 2 550–5 100 €/vuosi.

Alustavien keskustelujen perusteella kouluterveydenhuollossa ei ole resurssia kuukautissuojien jakelun järjestämiseen. Tällöin vaihtoehdoksi jakeluun jäisi joko vapaa nouto kouluterveydenhoitajan käytävätilasta, kuukautissuojien sijoittaminen WC-tiloihin tai joku muu jakelutapa esimerkiksi oppilaskuntien toimesta.

Vuoden 2024 talousarviossa ei ole huomioitu määrärahaa maksuttomaan kuukautissuojakokeiluun.

Liitteenä koostettua tausta-aineistoa muiden kuntien kokeiluista.

Hyvinvointiaktivaattorin esitys:

Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta keskustelee Nuorisovaltuuston tekemästä aloitteesta ottaen huomioon terveys-, hyvinvointi- ja kustannusvaikutukset sekä jakeluun vaadittavan henkilöstöresurssin ja päättää seuraavista vaihtoehdoista esityksen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Vaihtoehto 1

Kokeilua ei käynnistetä.

Vaihtoehto 2

Maksuttomiin kuukautissuojiiin budjetoidaan talousarvion laadinnan yhteydessä 7 500 € vuodelle 2025 ja tarjotaan maksuton kolmen kuukauden kuukautissuojakokeilu kevään 2025 aikana kaikille kuhmolaisille 4.–9. luokan oppilaille ja 2. asteen opiskelijoille. Kuukautissuojat ovat vapaasti noudettavissa erikseen sovittavan mallin mukaisesti. Kuukautissuojien toimittajat kilpailutetaan ja jakelun organisoinnista opiskeluhuoltoryhmät yhdessä oppilaskuntien kanssa. Kokeilun tuloksen perusteella arvioidaan maksuttomien kuukautissuojien käytännön jatkumisesta talousarviovalmistelun yhteydessä syksyllä 2025.

Vaihtoehto 3

Maksuttomiin kuukautissuojiiin budjetoidaan talousarvion laadinnan yhteydessä 7 500 € vuodelle 2025 ja tarjotaan maksuton kolmen kuukauden kuukautissuojakokeilu kevään 2025 aikana kokeiluun ilmoittautuneille kuhmolaisille 4.–9. luokan oppilaille ja 2. asteen opiskelijoille. Ilmoittautuneet valitsevat itse ilmoittautumisvaiheessa tamponi-, side-, tamponi- ja sidepaketin, jonka voi hakea kuukausittain tai kuukupin koko kokeilun ajaksi. Kuukautissuojien toimittajat kilpailutetaan ja jakelun organisoinnista vastaa opiskeluhuoltoryhmät yhdessä oppilaskuntien kanssa. Kokeilun tuloksen perusteella arvioidaan maksuttomien kuukautissuojien käytännön jatkumisesta talousarviovalmistelun yhteydessä syksyllä 2025.

Vaihtoehto 4

Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta esittää käydyn keskustelun pohjalta vaihtoehdon, joka poikkeaa kolmesta edellä mainitusta vaihtoehdosta.

Esittelijä vs. sivistystoimenjohtaja Kyllönen Marjut

Päätösehdotus

Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta päättää, että kokeilua ilmaisista kuukautissuojista kuhmolaisille alle 18-vuotiaille perusopetuksen ja toisen asteen opiskelijoille ei aloiteta.

Lisäksi hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta toteaa aloitteen osaltaan loppuun käsitellyksi ja päättää esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginvaltuusto päättää todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Asiantuntijana kuultiin hyvinvointiaktivaattori Riikka Kähköstä.

Keskustelun aikana esittelijä vs. sivistystoimenjohtaja Marjut Kyllönen muutti päätösehdotustaan.

Muutettu päätösehdotus

Asia palautetaan uudelleen valmisteluun. Valmistelussa selvitetään käytännön järjestelyjä, mm. jakelutoiminta, opiskeluhuoltoryhmien ja oppilaskuntien tarkempi kuuleminen ja heidän osallistaminen käytännön järjestelyihin.

Päätös Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta yksimielisesti hyväksyi vs. sivistystoimenjohtajan muutetun päätösehdotuksen.